

особливість поведінки прослідковується і в образі Стіва: усі його вчинки непередбачувані та не підлягають логічному осмисленню. Питання елементарного виживання стоїть у творі на першому місці, що також є рисою трилера. У словах та думках Стіва немає жодної згадки про жінку, яку він нібито кохав, після того, як вона загинула, захищаючи його.

Отже, роман “Лотос для міс Квон” має риси: 1) традиційного детективу, а саме такі елементи сюжету: загадковий випадок, інспекція місця злочину та складання списку людей, причетних до злочину; 2) трилеру: межова ситуація головного героя, опис абсурдного суспільства, необдумані та нелогічні вчинки героїв, описується скоєння злочину, а не його розслідування; 3) “крутого” детективу: герої діють жорстокими методами та знаходяться у ворожому середовищі, реалістичність подій (Табл. 1). Тобто, можемо зробити висновок, що проаналізований роман “Лотос для міс Квон” поєднує риси традиційного детективу, трилеру і “крутого” детективу.

Таблиця 1

Риси традиційного детективу, трилеру та “крутого” детективу у романі Дж.Х.Чейза “Лотос для міс Квон”

	Традиційний детектив	Трилер	“Крутий” детектив
Сюжет: Зав’язка	+	+	+
Розвиток дії	+		+
Кульмінація		+	+
Розв’язка		+	+
Герої		+	+
Опис злочину		+	+
Роль слідчого		+	+
Проблематика		+	+

Література

1. Бут О.К. Риторика художественной прозы // Весник Московского университета – Авг. 9 – Филология. – 1996. – №3. – С. 253.
2. Бухарук С. Современный детективный роман. – М., 1990. – 113 с.
3. Горін Р.Т. Поетика детективу // Вісник Харківського національного університету. – Сер. 6 – Філологія. – 1999. – №3. – С.153-168.
4. Славинський М. Детектив: “за” чи “проти”// Дніпро – 1980. – №9. – С. 140-144.
5. Толстяков Г.А. Детектив: категория жанра // Мир библиографии. – 2000. – №3. – С. 73-78.

Джерело фактичного матеріалу

1. Chase J.H. A Lotus for Miss Quon. – СПб.: Антология, КАРО, 2005. – 253 с.

Кіліна О.В.

*Харківський гуманітарно-педагогічний інститут
Науковий керівник – к. філол. н. Дишлюк І.М.*

Біблійні мотиви в поезії Оксани Забужко

Вивчення засобів переосмислення і трансформації різнопланових образів у поезіях відомих українських поетів на сьогодні є дуже актуальним у вітчизняному мовознавстві. На нашу думку, великої уваги заслуговує дослідження біблійних мотивів у сучасній літературі, що і є завданням нашої роботи.

Однією з найяскравіших постатей епатажного покоління українців-інтелектуалів і філософів є Оксана Забужко, яка одразу була сприйнята і належним чином поцінована у літературно-мистецькому світі. Поезія О.Забужко являє собою “якісно нове явище в українській літературі: вона глибоко медитативна, просякнута внутрішнім, глибинним, нерідко астральним світлом; це спроба витіснити таємницю життя, поєднати два світи – реальний і потойбічний” [3, с. 25].

У поезіях Оксана Забужко активно використовує одиниці лексико-семантичного поля “релігія”, зокрема християнські мотиви та біблійні сюжети. У її творах зустрічаємо притчі як зі Старого, так і з Нового Заповітів. Наприклад, у поезії “Ще слова, вологі і сирі...” подано сюжет із перших біблійних притч: “Ти ще поет, Адаме. Звірина з усіх полів, всі птиці з піднебесся пред лик твій юн і неприкриті чересла зійшлись і просять: дай нам імена!”; “Ти скуштував із Древа, назавше одминившись на лиці” [2, с. 230]. Поетеса вимальовує новостворену планету, на якій все живе ще немає своєї назви, та згадку про перший людський гріх, який зараз має назву первородного.

Ще одну притчу зі Старого Заповіту бачимо у поемі-виданні “Самогубче дерево”, де поетеса звертається до біблійного сюжету, вміщуючи його частину у вигляді зноски до основного тексту: “*Каїне, Каїне, де твій брат?*” (Справді, а де-бо він?..) *Хтось фіолетовий морок простер на світ – аж ступити незмога... Каїне, Каїне, хто ж ти тепер – без Авеля, брата свого?*” [2, с. 76]. Використання паралелізму зумовлює асоціацію реальної дійсності із братовбивством, що дозволяє передати ставлення автора до зображуваного.

У цьому ж тематичному ключі трактуємо цитату: “*Але для чого я ввійшла в цей світ, у цей народ, у цю ріку безмежну, і шоста Божя заповідь кровить крізь сни мої, неначе крізь одежу?..*” [2, с. 79]. Шоста заповідь “не убий” є однією з найголовніших, через те її образ (вона *кровить*) передає граничну емоційність. В такий спосіб поетеса наголошує на безумстві кровопролиття, яке повинне врешті-решт зупинитись.

Літературний прийом порівняння, пов’язаний знову ж таки із біблійною тематикою, зустрічаємо у поезії Оксани Забужко “Зворотна адреса, або поема проводу”: “*Пахне грішним тілом Ноевим – вічним Хамовим живлом. Чи хтось іще пише останні уступи із Книги Содому?*” [2, с. 148]. За допомогою образу *грішне тіло Ноеве* поетеса дає нам натяк на події після Великого Потопу, коли Ной на своєму ковчезі знову побачив землю. У поемі українці повертаються на свою понівечену, пограбовану землю; образ *Содому* (біблійського міста, яке було знищене за розпусти), певним чином характеризує зображувану дійсність.

У поезії “Вознесіння Богородиці” поетеса описує сцену розп’яття Ісуса Христа. Відштовхуючись від біблійного сюжету (зокрема, дослівно передає передсмертний вигук Христа: “*О елі, елі, лама савахтані*”, що означає: “Боже мій, Боже, нащо мене покинув?”), авторка подає власне бачення образу Марії: “*Вона. Марія. Відьма і – грекня!*”; “*Вона була порочна, вона тебе покинула малим*” [2, с. 34]. Також О. Забужко переосмислює фінал історії: Ісус Христос відкупився і таким чином залишився живим, хоча він не переконаний, що так краще: “*Я відкупивсь. Я малював їм папу*”; “*Що легше: хрест – чи вічне автодафе*” [2, с. 35]. Кардинально змінюючи звичні читачу реалії, поетеса досягає граничного емоційного напруження тексту.

Подібний мотив зустрічаємо у поезії “Коментар до дій св. Апостолів”, де Оксана Забужко вимальовує сцену перед розп’яттям, проте акцент переміщується на образи апостолів. Поетеса точно передає біблійний сюжет зречення Христа апостолом Петром: “*А за кого ж мені розпинатись, о Боже великий? У подертому неводі мому – саме жабуриння й намул. Ох, лишіть мене всі. Я не знаю сього чоловіка. Я нікому не винен. І вже поготів – не Йому*”; “*Тут реальний – один: той, хто вдосвіта тричі відрікся*” [2, с. 52-53]. Та, на відміну від Біблії, ми можемо зрозуміти почуття Петра у поезії, оскільки він вималований як звичайна людина – слабка та неідеальна. Таку характеристику образу зумовлює лексика у його монолозі-виправданні.

Звернення до історії розп’яття Христа також у поезії “Дорогою до пекла”: “*О! – здогадуюсь. – Знаю, вже знаю, де вихід: хочу Голготи, хочу хреста – о де можна випростать руці-нозі, не боячись зачепити ані розбійника зліва, ані розбійника справа, і звести д’гори, і згадати власне ім’я!*” [2, с. 152]. Сама історія абстрагується і є засобом увиразнення психологічного та емоційного стану ліричної героїні, таким чином біблійний сюжет виходить на сучасний рівень.

У поезії “Автостоп (Молитва кінця часів)” знову зустрічаємося з Марією, проте дещо сучасною. В основі цього прозового твору лежить молитва “Богородице Діво”: “*Маріє, Богородице Діво, радуйся, благодатная, Господь з тобою*”; “*Благословенна еси між жонами, й плід твого лона благословен*” [2, с. 170-172]. Лірична героїня, подорожуючи автобусом, молиться Марії кожної країни, яку проїжджає: “*І діти, бліді, мов порослі у вічках картоплі, видовбуть очі прибудним котам*”; “*Маріє, цей світ придумали ми – тануча біла плоть, синюшне морозиво на щодалі-теплішій-планеті, проклята раса з недужною кровію в жилах*”; “*Твоя вагітність доладна, мов брунька, а ми заразили пів-Африки СНІДом – і от вимираємо (див. графік приросту населення у європейських націй). Там – за тим поворотом – куди зараз зверне автобус – у третьому тисячолітті – нас просто – нема*” [2, с. 171-172]. Та, як бачимо, ця молитва є дещо незвичною, адже містить проблеми, що на сучасному етапі турбують усе людство.

Згадку про чудеса, сотворені Ісусом Христом, зустрічаємо в поезії “Три осінні елегії. Вересень”: “*(Так колись говорили: “Царство йому небесне”). Довшає вільга тінь – негативом усіх поетик, і від слів моїх (“Лазарю, встань!”) Вітя-прораб не воскресне, лиш під ногами – сухе шарудіння чернеток...*” [2, с. 97]. В одній із притч Нового Заповіту є розповідь про те, як Ісус воскресив одного зі своїх друзів Лазаря. Вдаючись до паралелізму, авторка стверджує, що яким би сильним не було слово поета, воно не здатне творити такі чудеса, як Господь Бог.

Поезія “Сон у Єрусалимі” засвідчує ставлення Оксани Забужко до Бога: “...І ось тоді, уперше за всі дні, мені приснилась – радість: уві сні ішов до мене Хтось, небачений допоти, – і з того, як ціліську залило, мов креслу, світом усміху, й тепло на простирадла виплавилось потом, я упізнала стан цей – далєбі, я в тому сні позаздрила собі, бо то була Любов, уяв мені не дана!..” [2, с. 208]. Цей твір сповнений ніжності та щастя, що виражається через метафори, утворені лексемами з позитивною конотацією *приснилась радість, світ усміху, тепло виплавилось потом* тощо. Крім того, наведена цитата є свідченням обізнаності поетеси з Біблією. Під метафорою *тепло на простирадла виплавилось потом*, очевидно, мається на увазі, історія про те, як одна із жінок витерла піт та кров з обличчя Ісуса, коли Він ніс свій хрест. Згодом вона принесла це простирадло додому і дала його чоловіку, в якого обличчя було в ранах. І коли той приклав простирадло до обличчя, усі рани загоїлися. Так і у ліричній героїні поезії від Божого тепла загоїлось серце, що до цього не знало справжньої гармонії.

Оксана Забужко є освіченою людиною з різнобічними інтересами. Вона не лише глибоко знає Біблію, але й тонко відчуває релігійні мотиви, вдало вплітає їх у тканину твору та поєднує із сучасністю. Відтак поезія Оксани Забужко є бездонним джерелом вивчення особливостей поетичного тексту.

Література

1. Біблія.
2. Забужко О. Вибрані твори. – Харків: Акта, 2000. – 236 с.
3. Лимаренко Т.О. Лірична героїня прози Оксани Забужко: психоаналітика образу // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2005. – № 31. – С. 25-31.

Комінярський І.Б.

*Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Пасічник О.В.*

Образ Прометей в зарубіжній літературі

Постановка проблеми. Прометей – це вічний образ, до якого постійно звертатимуться митці. Він – син титана Іапета і богині правосуддя Феміди, двоюрідний брат верховного бога Зевса, а ім'я його перекладається як “той, хто мислить наперед”.

Він був мудрим і справедливим, сміливим та добрим. Прометей бажав зменшити страждання людей, звільнити їх від багатьох негараздів, навчив одягатися, як одягаються птахи; будувати житло, як це роблять комахи; плавати, як плавають риби, писати, читати і рахувати, щоб вони могли бачити, розуміти і берегти велич і красу дарованого їм світу, і, щоб люди мали постійне джерело тепла й енергії, навчив їх використовувати вогонь. Тобто він був мудрим учителем, навчив людей бути розумними, вільними і сильними.

Ось чому всемогутній Зевс вирішив покарати свого безсмертного брата за його надмірну прихильність до смертних людей. Прометей як злодія і зрадника прикували до високої кавказької скелі, куди щодня прилітав орел і клював Прометееву печінку, що постійно відростала для нових страждань, і так аж до того дня, коли його визволив могутній Геракл. Сьогодні до вжитку увійшов термін “прометеїзм”, тобто негасиме прагнення до свободи, до нових звершень у науці, поезії, мистецтві, невмеруша потреба в героїчних діяннях на благо народу, інакше – “Прометеїв вогонь”, “дух, що тіло рве до бою”, за словами І.Франка.

Загальний аналіз останніх досліджень і публікацій. За нової епохи образ титана Прометей знаходимо в Гете, Байрона, Шеллі; він надихав славетних майстрів пензля – Мікеланджело, Тіціана, Рібейру, Сальватора Розу, композиторів – Бетховена, Ліста, Танєєва, Скрейбіна. У російській літературі найцікавіші опрацювання міфа про Прометей належать декабристу Рилєєву, послідовнику декабристів Огарьову. Його образ надзвичайно популярний і в українській літературі. Прометей уславив Т.Шевченко, Леся Українка, І.Франко, М.Рильський, А.Малишко та інші.

Дослідженням античної літератури займалися: О.І.Білецький, Н.В.Вулих, М.Л.Гаспаров, В.В.Головня, І.В.Долганов, Н.А.Кун, Б.В.Кучинський, А.Ф.Лосєв, Г.Н.Підлісна, К.П.Полонська, Ф.І.Прокаєв, Г.А.Сонкіна, А.А.Тахо-Годі, І.М.Тронський, Н.А.Чистякова, І.В.Шталь.

Мета публікації. У даній статті аналізується втілення образу титана Прометей в літературі, зокрема в творчості Есхіла і Джорджа Гордона Байрона.

Виклад основного матеріалу. Одним із перших до образу Прометей звернувся давньогрецький автор Гесіод (VII ст. до н. е.). Він започаткував критичну традицію в інтерпретації образу Прометей;